

OBSAH

Úvodní slovo editorů	5
Jaroslav Peregrin Davidsonův „konatelský slovník“	7
Michal Polák Ke vztahu mentálního a fyzikálního u D. Davidsona	19
Tomáš Hříbek Davidsonovy externalismy	39
Tomáš Marvan Davidsonovy argumenty proti empirismu	63
Tomáš Hříbek Jak je možná iracionalita? Davidson a rozštěpená mysl	79
Ladislav Koreň Predikácia a sémantické teórie pravdy	103
Jakub Mácha Davidsonova kritika metaforického významu	139
Věcný rejstřík	151
Jmenný rejstřík	157

ÚVODNÍ SLOVO

Po svazku věnovaném W. V. O. Quinovi vychází v řadě monografických publikací plzeňské katedry filosofie soubor textů o díle Donalda Davidsona, který byl Quinovými myšlenkami – a jeho pojetím filosofie vůbec – hluboce inspirován. Davidson, jenž je obecně pokládán za jednoho z nejvýraznějších myslitelů druhé poloviny 20. století, ovlivnil svými názory vývoj mnoha oblastí současné filosofie, což ostatně dokládá i tematický záběr studií shromážděných v této knize. Text Jaroslava Peregrina se věnuje rozdílům v Quinově a Davidsonově koncepci slovníku, jímž je třeba popisovat lidské subjekty užívající jazyk v komunikačních situacích. Další dva články se týkají Davidsonových tezí v rámci filosofie mysli. Michal Polák se zaměřuje na slavnou koncepci „anomálního monismu“, podle níž nelze zformulovat přísné psychofyzické zákony, Tomáš Hříbek kriticky rozebírá Davidsonovu variantu tzv. „externalismu“, tj. teze, že obsah našich mentálních stavů a událostí je konstitutivně závislý na rysech vnějšího prostředí. Příspěvek Tomáše Marvana představuje tři Davidsonovy argumenty proti empiristické teorii poznání (dva z nich se týkají problémů plynoucích z rozlišování pojmového schématu a smyslového obsahu, třetí poukazuje na hrozbu epistemologické skepse). K otázce, jak smířit Davidsonův postulát racionality intencionální sféry s nepopíratelnými případy iracionálního myšlení a jednání, se vyjadřuje druhý příspěvek T. Hříbka. Ladislav Koreň pečlivě mapuje filosofické teorie predikace a ukazuje, jaké místo v nich Davidsonovo pojetí zaujímá. Sborník uzavírá text Jakuba Máchy, který analyzuje Davidsonovy názory na pojem metaforického významu a konfrontuje je s koncepcemi dalších teoretiků metafory, zejm. Maxe Blacka. Texty J. Peregrina, M. Poláka, T. Marvana a J. Máchy původně zazněly jako příspěvky na kolokviu o Davidsonově díle, které proběhlo na katedře filosofie Západočeské univerzity v Plzni dne 13. 11. 2008. Zbývající studie byly napsány speciálně pro tento výbor.

editoři

DAVIDSONŮV „KONATELSKÝ SLOVNÍK“[†]

Jaroslav Peregrin*

1 VE STOPÁCH QUINA

Davidson se filosofii vyučil do velké míry u Quina;¹ a základní nasměrování, které to jeho filosofickému myšlení dalo, u něj zůstalo zachováno i poté, co se v některých věcech od Quina odklonil. Tak jako pro Quina bylo i pro něj jedním ze základních – ne-li tím vůbec nejzákladnějším – filosofickým projektem odкрыtí povahy významu (a podobně jako Quine se v jeho rámci spíše než k *vysvětlení* tohoto pojmu čím dál tím více posouval ke zdůrazňování jeho zrádnosti a v posledku zbytečnosti). Od Quina převzal i myšlenku, že dobrat se toho, co to význam je, lze nej-

---

*Filosofický ústav AV ČR a Katedra logiky FF UK v Praze.

[†]Práce na tomto textu byla podpořena grantem číslo 401/07/0904 Grantové agentury České republiky.

¹V rozhovoru s T. Kentem o tom Davidson říká:

Osobou, která mě probudila z mé dogmatické dřímoty, byl Quine. Byl právě na počátku své učitelské kariéry a já jsem měl, když jsem se dostal do jeho vlivu, pocit, že se přede mnou otevřel nový předmět. Byl jsem fascinován matematickou logikou a logickým pozitivismem, který probíral a kritizoval. Pak jsem šel k námořnictvu a tak přišel velký hiát. Když jsem se vrátil, napsal jsem disertaci na téma, se kterým jsem začal už předtím, totiž o Platónově *Filébovi*, protože jsem měl pocit, že o těch věcech, které dělá Quine, nevím tolik, abych mohl psát o jeho práci. V roce 1951 jsem si našel místo na Stanfordu a během doby, co jsem byl tam, jsem učil téměř každý z kurzů, jaké lze najít v nabídce velké katedry filosofie. Takže jsem se zabýval jedním předmětem po druhém – filosofií jazyka, antickou filosofií, středověkou filosofií, novověkou filosofií, epistemologií, etikou – a ve všech těchto oblastech jsem si vytvářel své vlastní představy. V rámci filosofie jazyka jsem se však vracel zpět a četl jsem Quina novými očima, a jak jsem začínal učit, stávala se z něj, pokud jde o mé myšlení, čím dál více vůdčí osobnost. Takže do mého života vstoupil takřka dvakrát, a nikdy z něj nevystoupil; vždycky jsme byli přáteli. Intelektuálně jsem mu zavázán více než komu jinému. [Kent 1993]

lépe prostřednictvím rozboru toho, co se to člověk vlastně naučí, když porozumí nějakému neznámému slovu; a spolu s touto myšlenkou přebíral i Quinovu inscenaci prostředí, v jehož rámci můžeme takový rozbor vhodně provádět – jeho myšlenkový experiment s radikálním překladem.

Připomeňme, o co jde.² Quine nás vyzývá, abychom si představili terénního jazykovědce, který je postaven před problém někde v džungli rozšifrovat nějaký dosud neznámý jazyk. Musí se tedy poznatků o tom, co znamenají slova tohoto jazyka, dobrat čistě na základě pozorování toho, jak tato slova fungují v ústech mluvčích tohoto jazyka. Slyší-li je například vydávat zvuk, který zní jako *gavagai!*, a zjišťuje-li, že tento zvuk vydávají právě tehdy, když jsou kolem králíci, poznamená si do svého zápisníku: český překlad slova „*gavagai*“ by mohl být „králík“.³

Davidson ovšem raději než o radikálním *překladu* hovoří o radikální *interpretaci*; a jeho vlastní chápání tohoto podniku se od toho Quinova

²Před rokem, když jsem přednášel na obdobné konferenci o Quinovi, jsem říkal, že o *gavagai*ích už raději mluvit ani psát nebudu, neboť to vede k nedorozuměním (viz [Peregrin 2008b]); a vidíte, rok se sešel s rokem a už jsem zase v tom. . .

³Podrobněji viz [Peregrin 1999, kap. 4].

v některých ohledech liší. Davidson sám jako hlavní rozdíly uvádí následující:

sémantické omezení v mé metodě si vynucuje kvantifikační strukturu jazyka, který je interpretován, což pravděpodobně neponechává místo pro neurčitost logické formy; v mé metodě nehraje žádnou roli pojem stimulačního významu, jeho místo zaujímá reference k objektivním rysům ve světě, které se mění zároveň se změnami v přístupu k pravdě vět; princip vstřícnosti, který Quine zdůrazňuje pouze v souvislosti s určením (čistých) větných spojek, používám širěji. [Davidson 1973, str. 136, pozn. 16]

Já bych si tady však chtěl všimnout ještě jedné podstatné odlišnosti, jejíž zásadní význam si Davidson zpočátku možná ani neuvědomoval, která však má dalekosáhlé následky.

Onen rozdíl, který zde chci vyzdvihnout, je rozdíl v tom, jak se Quine a Davidson dívají na povahu dat, která terénní jazykovědec (a samozřejmě kdokoli jiný v obdobné situaci) pozorováním jazykového chování mluvčích onoho neznámého jazyka získává. Quine to vidí tak, že zaznamenávat může pohyby, vydávané zvuky, gesta či grimasy – prostě věci, které můžeme popsat stejným druhem jazyka, jakým popisujeme kolem pobíhající králíky či louku, po které se prohánějí. Quine tedy ze svého myšlenkového experimentu vyvozuje nejen to, že jazykovědec musí být behaviorista v tom smyslu, že zaznamenávat může jediné chování mluvčích (nikoli přímo nějaké jejich vnitřní stavy), ale za samozřejmé bere i to, že k popisu tohoto chování nepotřebuje žádný zvláštní jazyk; že mu stačí ten, který se hodí k popisu zbytku světa, to jest v podstatě jazyk přírodních věd.

Tady ovšem Davidson s Quinem nesouhlasí. Davidson má totiž za to, že ono chování mluvčích, které je pro nás podstatné, nemůžeme zachytit prostě přírodovědeckým slovníkem; potřebujeme k tomu slovník trochu jiný, slovník, který Ramberg nazval *konatelským (vocabulary of agency)* [Ramberg 2000]. Davidson říká:

Teorie významu a přesvědčení nemusejí vyžadovat žádné exotické předměty, avšak využívají pojmy, kterými se tyto teorie odlišují od fyzikálních a jiných ne-psychologických věd: pojmy, jako jsou význam a přesvědčení, jsou zásadním způsobem neredukovatelné na fyzikální, neurologické

a dokonce i behavioristické pojmy. Tato neredukovatelnost však není důsledkem neurčitosti významu či překladu, protože nemýlím-li se, neurčitost je podstatná jedině proto, že obrací naši pozornost k tomu, že interpretace řeči musí jít ruku v ruce s interpretací konání obecně, a tudíž s připisováním přání a přesvědčení. To, co způsobuje neredukovatelnost pojmů zásadních pro teorie přesvědčení a významu, jsou metody, které musíme používat při budování těchto teorií. Každá interpretace a připsání postoje je tahem v rámci holistické teorie, teorie nutně vedené požadavkem konzistence a obecné koherence s pravdou, a to je to, co tyto teorie nadobro odděluje od těch, které popisují nemyslicí předměty, či popisují předměty jako nemyslicí. [Davidson 1973, str. 154]

V rámci tohoto slovníku zaujímá výsadní postavení pojem *pravdy*, protože je to právě tento pojem, co je základním nástrojem interpretace jazyka:

Ústřední interpretaci je poznání toho, za jakých okolností má někdo věty za pravdivé. Na případu myšlenek jsme viděli, že ač většina myšlenek není přesvědčeními, je to vzorec přesvědčení, co nám dovoluje identifikovat myšlení: analogicky v případě jazyka, ačkoli většina výpovědí se netýká pravdy, je to vzorec vět braných za pravdivé, co dává větám jejich význam. [Davidson 1975, str. 162]

Davidson se ovšem postupně propracovává k poznání, že pojem pravdy je tím, co potřebujeme k *jakékoli* interpretaci, nikoli jenom k interpretaci jazyka či smysluplné jazykové komunikace: potřebujeme ho, kdykoli chceme někoho interpretovat jako myslící rozumnou bytost, která nejenom vykazuje chování, ale koná činy:

Bez pochopení pojmu pravdy, je nemožný nejenom jazyk, ale samo myšlení. Pravda je podstatná [...] protože bez ideje pravdy bychom nebyli myslícími tvory, ani bychom nerozuměli tomu, co to být myslícím tvorem znamená. [Davidson 1999, str. 114]

2 PRAVDA A INTERPRETACE

Davidson se domnívá, že výrok *Mluví X má za pravdivý výrok Y* není přeložitelný nijak tak jako *Mluví X výrok Y často vyslovuje, přikyvuje, když ho slyší...* Je to podle něj vyjádření primitivní, nepřeložitelné do žádného fundamentálnějšího jazyka. A je to ostatně vyjádření, kterému každý rozumí. Disponování pojmem pravdy je totiž podle Davidsona podmínkou *sine qua non* porozumění jakémukoli jinému člověku.

Davidson se, jak známo, ve svých raných teoriích takto pojaté interpretace opřel o Tarského formální teorii pravdivosti.⁴ V jejím rámci Tarski konstatuje, že za předpokladu, že jsme schopni daný jazyk interpretovat, jsme jeho predikát pravdivosti schopni charakterizovat pomocí tzv. „T-vět“, to jest vět druhu

Věta „Sníh je bílý“ je pravdivá právě tehdy, když je sníh bílý   či

Věta „Tráva je zelená“ je pravdivá právě tehdy, když tráva je zelená.

Obecně vyjadřuje predikát *být pravdivý* – pro daný, tzv. *objektový jazyk* – skutečně pravdivost právě tehdy, když ze schématu

$$X \text{ je pravdivý tehdy a jen tehdy, když } Y$$

vznikne pravdivá věta, kdykoli do něj za *X* dosadíme jméno – v jazyce, kterým o objektovém jazyce hovoříme, tzv. *metajazyce* – nějaké věty objektového jazyka a za *Y* překlad této věty do metajazyka. Tarski tedy předpokládá interpretovatelnost objektového jazyka v metajazyce, a toho využívá k charakterizaci predikátu pravdivosti.⁵

Davidson postupuje obráceně. Předpokládá, že obdoby T-vět povstávají právě z dat terénního lingvisty jakožto *empirické poznatky*: vidí-li například, že příležitosti, kdy domorodci volají *Gavagai!*, korelují s příležitostmi, kdy by on sám volal *Nablízku je králík!*, dá mu to

(G) *Gavagai* je pravda právě tehdy, když je nablízku králík.

Soubor takových poznatků tak může být brán jako aproximace hotové teorie pravdivosti, ze které můžeme – z hlediska Tarského pomocí jakéhosi „*reverse engineering*“ – extrahovat interpretaci objektového jazyka v metajazyce. Davidson o tom říká:

⁴Podrobněji viz [Peregrin 1999, kap. 5].

⁵Filosofickou reflexi své formální teorie podává [Tarski 1944].

V Tarského pracích jsou T-věty brány za pravdivé, protože o pravé straně tohoto bikondicionálu se předpokládá, že je překladem oné věty, jejíž pravdivostní podmínky jsou udávány. Nemůžeme ale dopředu počítat s tím, že lze rozpoznat správný překlad, aniž bychom zkazili pointu radikální interpretace; v empirických aplikacích se musíme tohoto předpokladu vzdát. Co navrhuji, je obrátit směr výkladu: předpokládá se překlad, byl Tarski schopen definovat pravdu; teď jde o to vzít pravdu jako východisko a vydobýt zachycení překladu nebo interpretace. [Davidson 1973, str. 134]

Z toho mu vychází, že význam slova je příspěvkem tohoto slova k pravdivosti vět, ve kterých se vyskytuje. Tvrzení (G) je totiž zřejmě obdoba T-věty; ale protože, jak se chystám naznačit, je role a možná i obsah těchto vět poněkud jiný než u jejich předobrazů v rámci Tarského teorie, říkáme jim raději D-věty.

Co odlišuje D-věty od T-vět? Zdá se, že D-věta je tím, co samo o sobě udává *význam* oné věty domorodého jazyka, o které hovoří; to jest, že například význam domorodého výroku *Gavagai* udává, pokud je empiricky ověřená, teze (G). Zdá se totiž, že udává její *pravdivostní podmínky*, které mohou být s významem ztotožnitelné. Z hlediska vět, pro které máme ověřené D-věty, tedy už žádnou další „teorii pravdivosti“ vlastně nepotřebujeme. To je dáno tím, že ono „právě tehdy, když“ je ve výroci typu (G) chápáno kontrafaktuálně – D-věta konstatuje nějakou *zákonitou* souvislost mezi výskytem výroku, k němuž odkazuje levá část D-věty, a výskytem situace, kterou popisuje její pravá část. Jde tedy *de facto* o tezi o shodnosti *pravdivostních podmínek* věty objektového jazyka a věty meta-jazyka.

U Tarského je tomu zásadně jinak: ten se pohybuje v rámci standardní logiky, v němž nemůže než chápat ono „právě tehdy, když“ jako *materiální ekvivalenci* – T-věta tedy, narozdíl od D-věty, konstatuje pouhou shodu pravdivostních *hodnot*. (To si Davidson zřejmě úplně dobře neuvědomuje – viz jeho výše uvedené vyjádření, že T-věta udává „pravdivostní podmínky“.) T-větu samu o sobě tedy nelze v žádném případě vidět jako stanovení významu věty, o níž hovoří. (Lze se ovšem domnívat, že Tarski, který se soustředil na matematiku, si problémy s empirickými větami příliš nepřipouštěl; samozřejmě, že není-li věta objektového jazyka empirická, to jest nemění-li se její pravdivostní hodnota v závislosti

na okolnostech, plyne nutná pravdivost příslušné T-věty přímo z její prosté pravdivosti.)

Davidsonově aplikaci Tarského na analýzu sémantiky přirozeného jazyka bývají vyčítány i některé další věci (za všechny kritiky viz alespoň [Fodor & Lepore 1994]); a i sám Davidson se o ni postupně přestává opírat. V čem však nijak nepolevuje, je důraz, který klade na pojem pravdy, a přesvědčení, že pravda je pojem natolik základní, že pokusy redukovat ho na nějaké primitivnější pojmy nemohou nikam vést.

3 ANOMÁLNÍ MONISMUS

Davidsonovým názorem je, že onen druh porozumění, ke kterému vede přírodovědecké studium světa, je odlišné od toho druhu, o kterém mluvíme, když říkáme, že jsme porozuměli nějakému jinému člověku. Ten první druh porozumění směřuje k striktním, bezvýjimečným kauzálním zákonům, a pracuje proto s pojmy, které jsou uzpůsobeny k formulování takových zákonů. V rámci toho druhého jde ale o něco jiného: když říkám, že jsem porozuměl nějakému člověku, nemyslím tím, že bych stanovil přesné zákony toho, jak tento člověk funguje v tom smyslu, že bych byl schopen přesně předpovídat, jak bude na cokoli reagovat. O to v rámci porozumění mezi lidmi nejde; a proto pro tento účel používáme úplně jiný druh pojmů.

To vede ke stanovisku, které Davidson nazval *anomálním monismem* [Davidson 1970]. Davidson je sice, tak jako téměř všichni jeho kolegové, monistou v tom smyslu, že nepředpokládá existenci mysli jako nějaké na těle nezávislé substance; prvek dualismu je však v jeho výkladu zachován v tom, že předpokládá dva různé, na sebe nepřevoditelné popisy člověka. Je tu popis přírodovědecký, v jehož rámci člověka zachycujeme jako organismus, který se skládá se z kostí, svalů a nervů a který je pevně vpletený do sítě kauzálních vztahů, a tedy je ovládán fyzikálními zákony neúprosně řídicími vesmír; a pak je tu popis s použitím konatelického slovníku, v jehož rámci člověka předvádíme jako myslící, rozumný subjekt, konající činy a nesoucí za tyto činy zodpovědnost. Davidson konstatuje:

Podle anomálního monismu dává smysl říci, že propoziční postoje jsou dispozice chovat se určitým způsobem, které jsou zase fyziologickými stavy, jež jsou, nakonec, fyzickými

stavy, ale také to, že intencionální popisy nejsou redukovatelné na behaviorální či fyzikální popisy, takže je nelze začlenit do žádného striktního systému zákonů. Mentální slovník je praktický a nepostradatelný, ale není stvořený pro nejpřísnější vědu. Anomální monismus netvrdí, že mentální události a stavy jsou do subjektu pouze vkládány tím, kdo je připisuje; naopak, mentální události jsou podle něj stejně reálné jako fyzické události, protože jsou s nimi identické, a připisování těchto stavů je ve stejné míře objektivní. [Davidson 1997, str. 72]

Zde je na první pohled patrná paralela mezi tímto Davidsonovým „dualismem“ forem porozumění a myšlenkou, která se opakovaně objevuje v rámci zejména německé filosofie (nejvýrazněji u „hermeneutiků“, jako jsou Schleiermacher či Dilthey) – totiž, že zatímco v případě výkladu přírody jde v podstatě o popis, v případě lidských bytostí jde o *interpretaci*, což je popis bytostně odlišný. A je symptomatické, že Davidsona kladou někteří jeho vykladači do souvislosti s největším z představitelů hermeneutiky mezi jeho současníky, Hansem-Georgem Gadamerem (viz [McDowell 2002] a [Malpas 2002]).⁶

4 PRAVDA A NORMATIVITA

Chtěl bych ale připomenout ještě jednu paralelu: a to paralelu mezi tímto Davidsonovým „dualismem“ a dualismem dvou obrazů světa, jak ho přestřel Wilfrid Sellars zejména ve svém rozsáhlém článku ‘Philosophy and the Scientific Image of Man’ [Sellars 1962]. V něm Sellars říká, že lidský světonázor je *de facto* stereoskopicky utvářen dvěma velmi odlišnými a vzájemně neslučitelnými pohledy, o nichž hovoří jako o *manifest image* a *scientific image*. Ten první je pohled „běžného člověka“ (samozřejmě se nabízí paralela s Husserlovým přirozeným světem; myslím, že v detailech ji dosud nikdo neprobádal), ten druhý je tím, jaký nám předkládá věda.

Vědecký obraz světa je podle Sellarse obrazem sítě kauzálních vztahů mezi objekty. Nic jiného v něm nemůže být, a co je podstatné, není v něm žádné místo pro normativitu – výroky, že něco nějak *má být*, nemají

---

⁶[K anomálnímu monismus srov. též příspěvek M. Poláka v tomto sborníku. – Pozn. edit.]

v jazyce vědy žádné místo. To také znamená, že ve vědeckém obrazu světa není žádné místo pro takové věci, jako jsou význam, pravdivost či pro lidi jakožto konatele (na rozdíl od lidí jakožto prostě organismů) – ty všechny jsou totiž podle Sellarse normativními záležitostmi. Pokud jde konkrétně o pravdu, pak Sellars konstatuje, že je to vlastně druh správné tvrditelnosti.

Tímto názorem se, jak se může zdát, Sellars dostává do zásadního rozporu s Davidsonem – jak jsme viděli, Davidson neustále zdůrazňuje, že pojem pravdy není a nemůže být redukovatelný na žádné jednodušší pojmy.⁷ Myslím si ale, že tento rozpor je pouze zdánlivý, neboť Sellarsovo ztotožnění pravdy se správnou tvrditelností ve skutečnosti nevede k *redukci* pojmu pravdy na jednodušší pojmy. Důvodem (jak jsem to podrobně rozebral na jiném místě – viz [Peregrin 2006]) je to, že správnost, o které hovoříme, když říkáme, že pravda je správná tvrditelnost, je jednou z mnoha správností, které jsou ve hře – jazykový projev může být jistě správný v mnoha různých smyslech (třeba ve smyslu gramatickém, ve smyslu etikety, ve smyslu politické korektnosti...). A onen konkrétní pojem správnosti, který my potřebujeme, podle mne není specifikovatelný bez pomoci pojmu pravdy. Kdybychom tedy brali tvrzení, že pravda je správná tvrditelnost, za redukci pojmu pravdy, pohybovali bychom se v kruhu - takže ho nemůžeme brát za víc než za připomínku, že pravda je normativní pojem.

Davidson se sice jakékoli normativitě snaží úzkostlivě vyhýbat – já mám ale podezření, že to je proto, že chápe normativitu v užším smyslu než Sellars. Davidson si totiž pod normativitou představuje pravidla, která nás nutí hovořit tak a nikoli jinak – a zcela správně podotýká, že žádná taková pravidla pro jazyk ve skutečnosti neplatí (viz zejména jeho diskusi s Dummettem – [Davidson 1994]). Pravidla, o kterých uvažuje Sellars, jsou ale jiného druhu – podobně jako třeba pravidla šachu spíše vymezují hranice prostoru, ve kterých se naše jazykové hry odehrávají. To znamená, neurčují nám, jak máme hovořit, spíše stanovují hranice toho, co je to hovoření (a co už je jenom vydávání nesmyslných zvuků). Podobně jako pravidla šachu stanovují, co to znamená hrát šachy, *a tím*

---

⁷Davidson se k tomuto názoru propracoval přes koketování s korespondenční a poslěze s koherenční teorií pravdy; ve svých pozdních spisech však na tento způsob chápání pravdy rezignuje – viz zejména [Davidson 1996].

tuto hru de facto konstituují, konstituují pravidla našich jazykových her tyto hry.⁸

LITERATURA

- Davidson, D. (1970). Mental events. In: Foster, L. & Swanson, J. W., (eds.), *Experience and Theory*, str. 207–227. University of Massachusetts Press, Amherst. Přetištěno v a citováno podle [Davidson 1980, str. 207–243]; slovenský překlad: Mentálne události. Přel. M. Popper. In: Višňovský, E. (ed.), Donald Davidson, *Čin, myseľ, jazyk*, Archa, Bratislava, str. 35–64.
- (1973). Radical interpretation. *Dialectica* **27**, str. 314–328. Přetištěno v a citováno podle Davidson: *Inquiries into Truth and Interpretation*. Clarendon Press, Oxford, 1984, str. 125–140; slovenský překlad: Radikálna interpretácia. Přel. T. Sedová. In: Višňovský, E. (ed.), Donald Davidson, *Čin, myseľ, jazyk*, Archa, Bratislava, str. 92–111.
- (1975). Thought and talk. In: Guttenplan, S., (ed.), *Mind and Language*, str. 7–23. Clarendon Press, Oxford. Přetištěno v a citováno podle Davidson, *Inquiries into Truth and Interpretation*, Clarendon Press, Oxford 1984, str. 155–170.
- (1980). *Essays on Actions and Events*. Clarendon Press, Oxford.
- (1994). The social aspect of language. In: McGuinness, B. & Olivieri, G., (eds.), *The Philosophy of Michael Dummett*, str. 1–16. Kluwer, Dordrecht. Přetištěno v Davidson, *Truth, Language, and History*, Clarendon Press, Oxford 2005, str. 109–126.
- (1996). The folly of trying to define truth. *Journal of Philosophy* **93**, str. 263–278. Přetištěno v Davidson, *Truth, Language, and History*, Clarendon Press, Oxford 2005, str. 19–38.
- (1997). Indeterminism and antirealism. In: Kulp, C. B., (ed.), *Realism/Antirealism and Epistemology*, str. 109–122. Rowman &

⁸Podrobněji o tom viz [Peregrin 1999] a [Peregrin 2008a].

- Littlefield, Lanham. Přetištěno v a citováno podle Davidson, *Subjective, Intersubjective, Objective*. Clarendon Press, Oxford 2001, str. 69–84; český překlad: Indeterminismus a antirealismus. Přel. T. Marvan. In: Davidson, *Subjektivita, intersubjektivita, objektivita*. Filosofia, Praha 2004, str. 91–105.
- _____ (1999). The centrality of truth. In: Peregrin, J., (ed.), *Truth and its Nature (if Any)*, str. 105–115. Kluwer, Dordrecht.
- Fodor, J. & Lepore, E. (1994). Meaning, holism and the problem of extensionality. In: Preyer, G., Siebelt, F., & Ulfig, A., (eds.), *Language, Mind and Epistemology (On Donald Davidson's Philosophy)*, str. 3–20. Kluwer, Dordrecht.
- Kent, T. (1993). Language, philosophy, writing, and reading: A conversation with Donald Davidson. *Journal of Composition Studies* **13**. Online na <http://www.jacweb.org/>.
- Malpas, J. (2002). Gadamer, Davidson, and the ground of understanding. In: Malpas, J., Arnsward, U., & Kertscher, J., (eds.), *Gadamer's Century: Essays in Honor of Hans-Georg Gadamer*, str. 195–215. MIT Press, Cambridge, MA.
- McDowell, J. (2002). Gadamer and Davidson on understanding and relativism. In: Malpas, J., Arnsward, U., & Kertscher, J., (eds.), *Gadamer's Century: Essays in Honor of Hans-Georg Gadamer*, str. 173–193. MIT Press, Cambridge, MA.
- Peregrin, J. (1999). *Význam a struktura*. OIKOYMENH, Praha. Přepřacovaná anglická verze: *Meaning and Structure*, Ashgate, Aldershot 2001.
- _____ (2006). Brandom and Davidson: What do we need to account for thinking and agency. *Philosophica* **75**, str. 43–59. Online na <http://logica.rug.ac.be/philosophica/fulltexts.php>.
- _____ (2008a). Inferentialist approach to semantics. *Philosophy Compass* **3**, str. 1208–1223.
- _____ (2008b). Proč je Quine převratným filosofem? In: Dostálová, L. & Marvan, T., (eds.), *Quine: nejen gavagai*, str. 7–20. Nakladatelství ZČU, Plzeň.

- Ramberg, B. (2000). Post-ontological philosophy of mind: Rorty versus Davidson. In: Brandom, R., (ed.), *Reading Rorty*, str. 351–369. Blackwell, Oxford.
- Sellars, W. (1962). Philosophy and the scientific image of man. In: Colodny, R., (ed.), *Frontiers of Science and Philosophy*, str. 35–78. University of Pittsburgh Press, Pittsburgh.
- Tarski, A. (1944). The semantic conception of truth. *Philosophy and Phenomenological Research* 4, str. 341–357. Český překlad: Sémantické pojetí pravdy. Přel. K. Procházka. In: *Logika 20. století: mezi filosofií a matematikou*, editor Jaroslav Peregrin. Praha: Filosofia, 2006, 135–176.

DAVIDSON'S "VOCABULARY OF AGENCY" (SUMMARY)

Davidson follows Quine in tracking meaning back to the process of interpretation of an unknown language; however, unlike Quine he is convinced that to interpret linguistic behaviour we need conceptual resources over and above those of natural sciences, namely what Ramberg calls the “vocabulary of agency” and especially the concept of truth. This is what makes his view of language different from Quine’s and what leads him to his “anomalous monism”. I conjecture that despite Davidson’s aversion to interconnect language and normativity, he is closer to the normative conception of language of Sellars than to Quine’s plain naturalism.